

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

SØR-VEST POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
201702339-2

Vår referanse:
201711992-1 008

Sted, Dato
Stavanger, 14.10.2017

HØRING - NOU 2017:9 POLITI OG BEVÆPNING

Innledning.

NOU 2017:9 med høringsbrev har vært forelagt politidistriktets enheter og det har vært lagt opp til mulighet for å inngi innspill til høringen. Flere innspill er innarbeidet i høringssvaret.

Utredningen framstår som meget godt gjennomarbeidet, grundig og pedagogisk. Den historiske gjennomgang sammen med den mer teoretiske framstilling av prinsippene for maktbruk av politiet gir god basis for å ta stilling til de enkelte anbefalinger. Det er grunn til å anta at utredningen – i likhet med politiroleutvalgets innstillinger - vil bli stående i lang tid.

Generelle bemerkninger til spørsmålet om alminnelig bevæpning.

I utredningens kap. 3.3.3. poengteres at *"Arbeidet med samfunnssikkerhet dreier seg om mer enn å identifisere og vurdere risiko, forebygge og håndtere uønskede hendelser."... "De viktigste spørsmålene vi må stille for å skape et sikrere samfunn, vil være av moralsk, etisk og politisk karakter. Det handler om hvilket samfunn vi ønsker å utvikle og leve i og hvilke verdier vi ønsker å prioritere"* Jeg mener at dette belyser grunnlaget for de vurderinger som må tas.

Utvalget beskriver videre i kap. 4.2.4 *"Den moderne politirollen: Makt og normativitet"* på en utmerket måte. Utvalget trekker linjene fra det idemessige grunnlaget de 10 grunnprinsippene for politiets virksomhet gir uttrykk for, gjennom den historiske utviklingen fra Peel-modellen til Stortingets forutsetning i november 2016; og gir en presis drøftelse av makt og autoritet; før kapittelet avsluttes med å peke på at det er innenfor rammen av en slik historisk kontinuitet at spørsmålene om politiets bevæpningsmodeller må finne sin løsning.

Dette blir også utgangspunktet for min drøftelse av enkelte av spørsmålene som reises i høringen.

SØR-VEST POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 240, 4001 Stavanger
E-post: post.sor-vest@politiet.no

Tlf.: 51899000
Faks: 51899100

Org. nr.: 983998313
www.politi.no

Etter mitt syn blir hovedspørsmålet hvorvidt det er grunnlag for å gå bort fra ordningen med et ubevæpnet politi som har fremskutt lagring av en- og tohåndsvåpen i patruljene. Argumentene for dagens ordning er presenterte i utredningen, og jeg tiltrer disse uten å gjengi dem. Jeg deler flertallets konklusjon og i det vesentlige også begrunnelsene. Jeg finner ikke grunn til å gjenta argumentene, men vil i det videre presentere de vurderingene jeg har gjort i arbeidet med utvalgets rapport. Avslutningsvis vil jeg drøfte og ta stilling til utvalgets konkrete anbefalinger før jeg til sist drøfter terrortrusselen som moment i vurderingen av generell bevæpning.

For meg er spørsmålet om bevæpning et verdispørsmål. Bakgrunnen for dette standpunktet er at skytevåpen er det ytterste – og dødeligste – maktmiddelet vi rår over. Våpen er potensielt dødelige både i de tilfeller de brukes i tjenesten, men også i ulykkestilfeller (vådeskudd). Det er ingen uenighet om at bruk av skytevåpen er siste utvei, og følgelig øverst på maktpyramiden. Av den grunn er det også et maktmiddel som brukes ytterst sjelden. Jeg viser her til analyse gjort av Politidirektoratet for utvalget, jf kap 9.7.5, hvor det framgår at politiet bevæpner seg i 0,15% av oppdragene som blir kategorisert som hasteoppdrag. Dette faktum – at skytevåpen brukes så sjelden – taler i seg selv mot alminnelig bevæpning.

For meg er de 10 grunnprinsippene viktige verdier, og alminnelig bevæpning vil etter mitt syn stride mot prinsippet om at politiet skal ha et sivilt preg. Det må regnes som alminnelig godtatt at skytevåpen ikke uttrykker et sivilt preg. På den annen side kan man si at våpen båret så diskret som mulig, og til en ellers sivilt preget uniform, ikke presser dette prinsippet. Samtidig er det slik at dagens innsatspersonell har behov for å medbringe utstyr som batong, pepperspray, håndjern, og gjerne en liten lykt og/eller et lite multiverktøy i beltet for å løse daglige oppdrag. Etter mitt syn er dette helt nødvendig utstyr til bruk i den daglige tjenesten. Mange vil mene at publikum ikke vil merke en pistol fra eller til i det øvrige medbrakte utstyret. Det kan være, men jeg mener allikevel at dette argumentet ikke veier tungt nok mot det faktum at en uniform uten pistol fremstår som mer sivil enn en med.

Politiet skal videre avspeile samfunnets idealer. Dette er en viktig del av vårt verdigrunnlag, og etter min oppfatning svarer dagens modell med fremskutt lagring av våpen godt til disse idealene. Norsk politi bygger – som utvalget har vist – på "*policing by consent*"-modellen. Ser man dette i sammenheng med politiets helt sentrale behov for tillit i befolkningen, så taler begge disse momentene mot alminnelig bevæpning. Bakgrunnen for dette standpunktet er at det til *enhver tid* å ha med seg *alle* maktmidler bærer bud om at politiet anser enhver kontakt med publikum som en mulig trussel som kan tenkes møtt med våpen.

Vi er videre bundet av "minste middel-prinsippet"¹. Dersom politiet alltid har med alle midler, mener jeg at vi står i fare for å miste troverdighet knyttet til etterlevelsen av dette prinsippet.

Ett av idealene i samfunnet er at politiet – og andre myndigheter – får sin autoritet gjennom tillit i befolkningen, og ikke gjennom frykt og redsel for sanksjoner. Dette kommer for eksempel til uttrykk i Innst. 306S (2014-2015), om Nærpolitireformen pkt. 6.2.4; hvor en samlet Justiskomitee uttaler: "*Komiteen vil understreke at trygge lokalsamfunn skapes gjennom kunnskap om personer og miljøer, tillit i lokalmiljøene, kontakt med lokale samarbeidsaktører, og kapasitet til å respondere ved behov. En velfungerende kontaktflate mellom politi og lokalsamfunn er en forutsetning for god forebygging og kriminalitetsbekjempelse*". Dette er uttrykk for ett av samfunnets idealer, og det er i denne kontaktflaten mellom politi og

¹ Politiloven §6, 2.ledd.

lokalsamfunn jeg mener en ubevæpnet tilnærming i den daglige tjenesten er best i samsvar med samfunnets idealer.

Politiet var midlertidig bevæpnet i 14 måneder fra november 2014 til februar 2016. Etter mitt syn hadde det vært interessant å vite hvordan befolkningen reagerte på dette²², og om det i tilfelle hadde betydning for tilliten til politiet. Noen gir uttrykk for at publikum reagerte positivt, mens det også har vært røster i den offentlige debatten som har gitt uttrykk for det motsatte. Min konklusjon er at vi ikke har god nok kunnskap om dette, og man bør derfor være varsom med å bruke disse argumentene i nærværende diskusjon. Bevæpningen de 14 månedene var begrunnet av en terrortrussel, og av midlertidig karakter. Det innebærer at publikums oppfatning av den midlertidige bevæpningen ikke er like relevant som argument for alminnelig bevæpning. Poenget er at en positiv holdning til midlertidig bevæpning begrunnet i en terrortrussel er fullt forenlig med en negativ holdning til en permanent bevæpning på generelt grunnlag.

Skytevåpen omtales tidvis som ett av politiets "verktøy". Det er lett å forstå denne terminologien, men det er etter mitt syn direkte feil å bruke dette ordet. Jeg mener at denne ordbruken kan være med på å alminneliggjøre skytevåpen på en måte som kan frata skytevåpen den særstillingen de etter mitt syn har som vårt ytterste maktmiddel. Det er grunn for oss alle, fra politimester til politibetjent, å ha den dypeste respekt (og ydmykhet) for den rollen vi har som på ulike nivå er autoriserte til å beslutte bruk av skytevåpen mot våre medmennesker. Derfor advarer jeg mot alminneliggjøring av skytevåpen i politiet fordi det er et høyst "ualminnelig" maktmiddel, som også er ytterst sjelden i bruk. Forsvaret er den andre etaten som kan bære våpen. Der stiller dette seg helt annerledes. Forsvarets oppdrag er å forsvare landet mot militære angrep, og der er skytevåpen absolutt et "verktøy"; for ikke å si hovedverktøyet.

Spørsmålet blir allikevel om det er omstendigheter som taler for alminnelig bevæpning, og hvilken vekt slike omstendigheter bør ha.

Egensikkerheten til tjenestepersonene har vært trukket inn som argument for alminnelig bevæpning, og spørsmålet blir om alminnelig bevæpning vil gjøre polititjenestepersonenes arbeidshverdag sikrere enn i dag. Utvalget belyser dette godt i kap. 9.7.4 og jeg stiller meg bak vurderingen utvalget gjør der det konkluderer med at våpen også i noen tilfeller faktisk tilfører risiko for tjenestepersonene som er bevæpnet. Dette har også Sør-Vest politidistrikt erfart gjennom ulike hendelser.

Det er neppe uenighet om at alminnelig bevæpning vil utgjøre en høyere risiko for at polititjenestepersonen kan bli fratatt våpenet, og at det dermed kan oppstå meget farlige situasjoner. Det kan heller ikke være uenighet om at alminnelig bevæpning medfører en økt risiko for vådeskudd ettersom alminnelig bevæpning vil medføre langt flere håndtering av våpenet enn dagens ordning. Begge disse momentene taler mot alminnelig bevæpning.

På den annen side vil alminnelig bevæpning innebære at polititjenestepersonene har våpenet parat til enhver tid. I de tilfeller hvor patruljen uten forvarsel engasjeres av en motpart, vil det å kunne besvare ilden eller annet farlig angrep kunne bidra til økt sikkerhet. Slike hendelser inntreffer imidlertid uhyre sjelden, og utvalget har i kap. 9.3. "*...ikke klart å avdekke noen faktiske hendelser der dagens ordning har kommet til kort i den forstand at noen er blitt*

²² Ut over Helstad/Ingjer "Bevæpning av politiet – for sikkerhets skyld"

skadet eller drept". Dette taler i seg selv mot alminnelig bevæpning på et slikt grunnlag, og jeg henviser til utvalgets drøftelse. Utvalgets faktagrunnlag styrkes av at man har tilskrevet alle politidistriktene for å undersøke om slike tilfeller skulle finnes.

Et beslektet argument for alminnelig bevæpning er hvorvidt det er behov for alminnelig bevæpning "for sikkerhets skyld". Utvalget drøfter dette spørsmålet i kap. 9.3. En vil alltid kunne argumentere for at ekstra tiltak, for sikkerhets skyld, kan være klokt i mange sammenhenger. Man kan f.eks. tenke seg at det kunne fastsettes øvre fartsgrenser under utrykningskjøring ut fra en oppfatning av at trafikkuhell over en viss hastighet er dødelig. Når det gjelder bevæpning av politiet må man etter mitt syn ha en prinsipiell tilnærming til dette spørsmålet. Bevæpning av politiet må avveies mot kostnadene det vil medføre. Kostnadene er umulige å definere/måle i kroner og øre, siden tillit, kontakt med publikum, frykt og sikkerhet er abstrakte verdier. Jeg viser til min innledning under generelle bemerkninger.

Et argument for alminnelig bevæpning er at avstanden fra våpnene i patruljebilen blir for lang når tjenestepersonene er utenfor bilen. Dette er et moment som innebærer at risikoen blir høyere jo lenger fra bilen tjenestepersonene befinner seg, og spørsmålet blir om det finnes risikoreduserende tiltak som ikke innebærer alminnelig bevæpning. De nye politidistriktene får operasjonssentraler som antas å ha like god eller høyere kompetanse enn i dag. Sammenholdt med kompetente innsatsledere og godt samband gjennom Nødnett³, ligger alt til rette for god operasjonell og taktisk ledelse av oppdrag som kan innebære risiko. På denne måten vil politiet være bedre rustet til å foreta gode risikovurderinger i forkant av et oppdrag, og ved behov gi ordre om bevæpning for at tjenestepersonene kan ta våpnene med ut av bilen og inn i oppdraget. Jeg vil på denne bakgrunn ikke avvise tanken på at det gjennom generelle instruksjer gis forhåndsgodkjenning for å ta med våpen inn på bestemte områder eller situasjoner etter en konkret vurdering.

Nærmere om utvalgets konkrete anbefalinger.

Videreføring av dagens bevæpningsmodell

Jeg slutter meg til flertallets anbefaling, og deler i hovedsak de vurderinger og begrunnelser som framgår av rapporten. Mine drøftelser og nyanseringer framgår i dette brevet.

Spørsmålet om differensierte bevæpningsordninger.

Utvalget drøfter i kap. 9.12 spørsmålet om mulige differensierte bevæpningsordninger.

Det første spørsmålet gjelder differensiering på bakgrunn av tjenestens art. Jeg er enig med utvalget i at man ikke kan fastslå generelt at bestemte typer oppdrag alltid skal utføres med bevæpnede mannskaper. Dagens våpeninstruks § 3-2 gir hjemmel til den differensiering som etter mitt syn er tilstrekkelig.

Neste spørsmål gjelder differensiering på bakgrunn av geografi. Det kan tenkes at det foreligger behov for bevæpning i et bestemt område. Det er neppe selve den *geografiske beliggenheten* i seg selv som begrunner eventuell bevæpning, men heller omstendigheter som (bare) gjør seg gjeldende i vedkommende geografiske område. Derfor er det noe misvisende å sette spørsmålet om differensiering i et geografisk perspektiv. Av den grunn mener jeg at spørsmålet må avgjøres med utgangspunkt i de bestemte omstendigheter som gjør seg

³ Bruk av særskilte talegrupper på det enkelte oppdrag som ikke forstyrrer eller forstyrres av annen aktivitet.

gjeldende, og i prinsippet uavhengig av geografi. Etter mitt syn gir dagens våpeninstruks § 3-2 hjemmel for en politimester å treffe beslutning om bevæpning for å møte bestemte forhold eller trusler. Hvorvidt politimesteren finner det hensiktsmessig – i tillegg – å fastsette en geografisk begrensning på sin beslutning må være opp til ham eller henne å avgjøre.

Spørsmålet om punktbevæpning bør etter mitt syn også løses gjennom anvendelse av våpeninstruksen § 3-2. I bestemmelsens bokstav b) nevnes "objekter" spesifikt, og bestemmelsen gir dermed grunnlag for punktbevæpning etter en konkret vurdering. Dette er etter mitt syn en god ordning som gir tilstrekkelig fleksibilitet. Dette gjelder også på flyplasser generelt, men jeg henviser til min drøftelse av spørsmålet knyttet til hovedflyplassen (OSL) nedenfor hvor jeg kommer til at alminnelig bevæpning bør være akseptabelt.

Utvalget tar videre opp spørsmålet om differensiert bevæpning av tjenestepersoner basert på innsatskategori. Hensynet til prinsippet om et enhetspoliti taler for ikke å differensiere på IP-kategorier. Videre kan det medføre uheldige kulturelle konsekvenser knyttet til "A⁴- og B-politi" dersom en kategori bevæpnes og andre ikke. Ettersom vi har en ordning med fremskutt lagring av våpen i alle patruljer, er det min oppfatning at dette i utgangspunktet er tilstrekkelig i det daglige.

Utvalget drøfter videre i kap. 9.16.1. differensiering ved et forhøyet trusselbilde. Jeg er skeptisk til differensiering fordi det etablerer ulike taktiske utgangspunkt for patruljer som kan tenkes å måtte samhandle i et oppdrag. Fremfor å etablere differensiering mellom kategorier, mener jeg at det ut fra både sikkerhetshensyn og hensynet til like taktiske forutsetninger i slike situasjoner heller bør besluttes bevæpning. Jeg innser at det kan bety noe lavere terskler for bevæpning, men mener at det i tilfelle er verd det i en konkret og forhøyet trusselsituasjon. Bevæpning i slike tilfeller vil slik jeg vurderer det skape tillit i befolkningen ettersom *politiet viser evne til nyansering*. Poenget er at et ubevæpnet politi ikke er et handlingslammet politi, men et politi som kan bevæpnes når det etter en konkret vurdering trengs. Det er mitt syn at en slik evne til å *nyansere* generelt vil skape tillit.

Utvalget drøfter i kap. 9.17.1 spørsmålet om bevæpning av enkelte IP-3⁵ patruljer. En slik ordning minner om en type innsatspatruljer som f.eks. finnes i London, og følgelig under helt andre forhold. Jeg deler utvalgets syn på en slik ordning. Bevæpning må etter mitt syn knyttes til et bestemt oppdrag.

Prøveordning med bruk av elektrosjokkvåpen

Jeg slutter meg til anbefalingen og legger til grunn at tilstedeværelse og bruk av slike våpen vil bidra til en differensiering av maktpyramiden, og potensielt kan fylle et eventuelt udekket behov i grenseområdet mellom bruk av skytevåpen og de øvrige "mildere" maktmidlene. Utvalget viser til en gjennomgang av saker fra Spesialenheten, der en konkluderer med at det har vært hendelser der politiet har brukt skytevåpen og tilgang på elektrosjokkvåpen kunne ha vært et alternativ. Dette i seg selv er etter mitt skjønn et tungtveiende argument for å iverksette en prøveordning med, og eventuell påfølgende innføring av dette maktmiddelet.

⁴ En av styrkene til Beredskapstroppen som en uomtvistet spisskompetent enhet – i et kulturperspektiv – er nettopp at troppen alltid har utført alminnelige oppdrag i Oslo på linje med andre politipatruljer

⁵ De ulike kategoriene er beskrevet i utredningen kap. 5.2.8.1.

Styrking av politidistriktenes operative kapasitet

Utvalget anbefaler en styrket operativ kapasitet, og drøfter spørsmålet i kap. 9.2.1. under overskriften: "Tilstrekkelig bemanning som forutsetning". Utvalgets poeng er at alminnelig bevæpning ikke må bli et svar på manglende politiresurser. Dette er et poeng jeg støtter med all mulig styrke.

Spørsmålet om hva som er tilstrekkelig bemanning, er et omfattende spørsmål som må ses i et enda større perspektiv. Bemanning av forebyggende virksomhet og etterretningsvirksomhet⁶, herunder på Internett, vil ha betydning ettersom slik aktivitet kan forebygge hendelser som operative patruljer ellers ville måtte håndtere. På den annen side vil en oppbemanning av den operative tjenesten – politipatruljen⁷ - bidra til enda bedre muligheter til forebygging ute der folk oppholder seg i en større del av døgnet og på flere steder. Videre vil politipatruljen gjennom "politiarbeid på stedet"⁸ også bidra til bedre etterforskning gjennom bevissikring på stedet. På den måten ser vi at politipatruljen utgjør en "Kinderegg-effekt" idet man både får forebygging, etterforskning på stedet – og beredskap i en og samme kapasitet. Sammenhengen mellom reformens prioriterte funksjoner og politipatruljen er åpenbar, og et godt argument for flere politipatruljer. Det kan bli krevende for førstelinjeledelsen å balansere mellom disse oppgavene, men gjennom tydelig ledelse på høyere nivå, der beredskap for å kunne yte umiddelbar bistand til mennesker i nød alltid vil være øverst på prioriteringen, har jeg tro på at våre mange dyktige avsnitts- og innsatsledere vil løse denne oppgaven til samfunnets beste uten alminnelig bevæpning.

Systematisk registrering av politiets bruk av makt

Jeg slutter meg, med visse forbehold, til anbefalingen fra utvalget. Politiet er sivilsamfunnets maktapparat, hvor maktbruken er legitim, men begrenset av prinsippene om nødvendighet og forholdsmessighet. En systematisk registrering av politiets maktanvendelse vil etablere notoritet, transparens og samtidig gi grunnlag for erfaringslæring. Dokumentasjon av politiets maktanvendelse må ikke være forbeholdt tilfeller hvor noen måtte mene at bruken har overskredet grenser, men bør gjelde i alle tilfeller. Dermed vil krav om registrering bidra til at alle som utøver makt i tjeneste blir minnet på at maktbruken må være legitim, ha et grunnlag og – ikke minst - sine grenser og være forholdsmessig.

Det er motargumenter mot en slik registrering. For det første er det risiko for at den vil innebære byråkratiske rapporteringsrutiner som vil kreve ressurser også i de periodene der både patruljene og operasjonssentralene har mye å gjøre. Jeg legger til grunn at registreringen vil måtte skje i sann tid, og registreringsordningen må derfor i tilfelle tilpasses dette. Et annet motargument er at tjenestepersonene kan bli (for) defensive i tilnærmingen til situasjoner fordi man frykter kritikk eller (ytterligere) rapportskrivning. Denne innvendingen er ikke dokumenterbar, og kan enkelt møtes ved å reservere rapporteringsordningen for den mer inngripende maktanvendelsen.

Systematisk evaluering av situasjoner der politiet har benyttet skytevåpen i tjeneste

Jeg slutter meg til anbefalingen. Politiets virksomhet er underlagt en rekke kontrollmekanismer som ut fra sine mandater og formål kan bidra til evaluering, læring og videreutvikling. Jeg nevner Spesialenheten for politisaker, den interne klageordningen, Sivilombudsmannen, Arbeidstilsynet, m.fl.

⁶ Etterretningsfunksjonen er en av de seks prioriterte funksjoner i Nærpolitireformen

⁷ "Politipatruljen" er en av seks prioriterte funksjoner i Nærpolitireformen

⁸ "Politiarbeid på stedet" er en av de seks prioriterte funksjonene i Nærpolitireformen

Jeg anbefaler at det utarbeides en samlet oversikt over disse, slik at en ny evalueringsordning kan supplere eller utfylle allerede etablerte ordninger.

Det er min erfaring at Spesialenheten skriver gode vedtak og gir gode begrunnelser som også er gode utgangspunkt for administrative vurderinger og tiltak. Begrensningen i denne ordningen ligger imidlertid i at Spesialenheten har innhentet faktum gjennom straffeprosessuell etterforskning, og at vedtaket gjerne foreligger etter ganske lang tid. Formålet med etterforskningen er å avklare hvorvidt det foreligger straffbare forhold⁹. Jeg mener det bør overveies en evalueringsordning etter modell av vegtrafikkloven kap. VII. En undersøkelsesmyndighet etter modellen som fremgår av vtl. §44, som verken skal ta stilling til straffeskyld eller sivilrettslig ansvar, men utelukkende skal klarlegge hendelsesforløp og årsaksfaktorer med formål å forbedre sikkerheten i politioperasjoner¹⁰, ville etter mitt syn fylle kravet til systematisk evaluering. En slik ordning vil være et supplement til Spesialenhetens uavhengige etterforskning og rette oppmerksomheten bort fra det personlige ansvaret, og mot de bakenforliggende årsakene. Når dette er sagt, er myndighetsutøvelse som kan innebære å løsne skudd mot andre mennesker er en så alvorlig sak at det selvsagt må etterforskes med tanke på spørsmålet om personlig ansvar, men vi bør altså etter mitt syn ha ambisjoner om å komme dypere i spørsmålene enn det.

Kunnskap og ferdigheter som gir trygghet i håndteringen av psykisk ustabile personer

Jeg slutter meg til anbefalingen. De observasjoner som gjøres av utvalget gir absolutt grunnlag for å heve kompetansen i politiet hva angår denne spesielle gruppe.

Politiets kontakt med psykisk ustabile personer skjer i mange ulike sammenhenger og på ulike grunnlag. Det kan være alt fra "velferdssjekk" og redningstjeneste til skarpe oppdrag med den psykisk ustabile enten på offer- eller gjerningsperson-siden. I tillegg kommer en rekke bistandsoppdrag til helsetjenesten¹¹. Slike oppdrag kan være ytterst krevende – og farlige – og setter polititjenestepersonene på store prøver. Nettopp på grunn av ustabiliteten – og dermed uforutsigbarheten – hos vedkommende person er det oftere enn ellers behov for å bevege seg hurtig både opp og ned i maktpyramiden. Dette er også et argument for å planlegge og lede slike oppdrag på en god måte.

Etablere system for innrapportering av vold og trusler mot tjenesteperson

Jeg slutter meg til anbefalingen og understreker forbindelsen mot den foreslåtte systematiske registrering av politiets bruk av makt.

Punktbevæpning av patruljerende politi på hovedflyplassen

Utvalget drøfter dette spørsmålet i lys av terrortrusselen¹². Jeg henviser derfor til min drøftelse av terrortrusselen nedenfor. Mitt utgangspunkt er dermed at politiet også bør være ubevæpnet på hovedflyplassen. Det er lett å støtte utvalgets forslag om at det bør være patruljerende politi på hovedflyplassen. Når jeg ikke uten videre støtter et krav om patruljering på hovedflyplassen, så er det fordi jeg spør hvilket behov det er for patruljerende politi på hovedflyplassen. Dersom det er en terrortrussel som er grunnlaget, fremstår bevæpnede patruljer som adekvate og nødvendige; men dersom det er alminnelige politioppgaver på et

⁹ Jf strpl. §226

¹⁰ Fritt sitert etter vtl. §44, 2.ledd.

¹¹ Herunder legevakt, kommunal helsetjeneste, spesialisthelsetjenesten, ambulanser og omsorgstjenester

¹² Kap. 9.15.1 og 6.12 (flyplasser som terrormål)

sted med så mange mennesker samlet som begrunner behovet, så er bevæpning ikke påkrevet, og politimesteren er den som skal vurdere spørsmålet ut fra en konkret risiko- og sårbarhetsvurdering.

Når dette er sagt, er trolig grunnlaget for patruljering sammensatt, der også terrortrusselen – uansett hvor høy eller lav den er – spiller en rolle. Flertallet foreslår fremskutt lagring på depoter mv for å redusere responstiden ved behov for bevæpning. Dette innebærer en erkjennelse av et sterkere behov for bevæpnet innsats på hovedflyplassen enn på f.eks. store kjøpesentre eller tilsvarende. Flertallet peker videre på *"at det er en verdi i seg selv at reisende møter et ubevæpnet politi også på flyplassene"*. Jeg er enig i dette hva gjelder "flyplassene", men ikke når det gjelder hovedflyplassen (OSL). Det er så vanlig med bevæpnet politi på store internasjonale flyplasser rundt i verden at det neppe skaper utrygghet eller presser våre verdier om politiet på OSL er bevæpnet.

Krav om bevæpningsbeslutning for det enkelte oppdrag ved en eventuell framtidig midlertidig bevæpning

Jeg støtter denne anbefalingen – med utvalgets begrunnelse - på det sterkeste. Det er svært viktig at rutiner knyttet til planlegging og ledelse ikke fravikes. Disse elementene i en operasjon er like viktige – om ikke viktigere - ved en eventuell midlertidig bevæpning som ellers. I motsatt fall er det risiko for at lederoppmerksomheten – og ansvaret – knyttet til væpnede aksjoner ellers vil kunne forvitne. Videre kan det tenkes at også taktisk nivå over tid kan endre sin tilnærming til væpnede oppdrag ved at bevæpning blir "vanlig". En av fordelene slik vi opplever det ved dagens modell er nettopp det "taktskiftet" som skjer ved bevæpning, herunder at mannskapene skjerper oppmerksomheten, oppdrag planlegges/risikovurderes bedre, verneutstyr blir brukt og ledelse blir utpekt og/eller etterspurt.

Sentrale kriteriene for bruk av skytevåpen nedfelles i politiloven

Jeg slutter meg til anbefalingen. Selv om den demokratiske kontroll med politiets bruk av våpen neppe blir nevneverdig påvirket, har det gode grunner for seg at rammene for bruken av dødelig makt har sitt grunnlag direkte i lov.

Spesielt om terrortrusselen som moment i vurderingen av generell bevæpning.

Spørsmålet er om terrortrusselen er slik at alminnelig bevæpning av politiet på dette grunnlag er påkrevet.

"Terrortrusselen" er ikke noen bestemt størrelse eller et begrep med et bestemt innhold, men uttrykk for en vurdering eller oppfatning av risikoen for terrorhandlinger. Innholdet i denne trusselen kommer til uttrykk i de trusselvurderingene som myndighetene (PST) utgir, og den påvirkes av en lang rekke faktorer. Trusselens karakter har endret seg gjennom de foregående tiår, og jeg henviser til utvalgets kap. 6.9. der utviklingen beskrives fram til og med 2016. Jeg tiltrer også utvalgets drøfting i kap. 9.1.1.

Etter mitt syn er det beste mottiltaket mot terrortrusselen å analysere de enkelte faktorene som utgjør driverne for terrorhandlinger, og så møte dem med treffsikre tiltak. Forebyggende tiltak er som vanlig de beste. God etterretning i kombinasjon med gode analyser og kunnskap er etter mitt syn meget velegnet. *"Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme"*¹³ er med sine 30 tiltak et godt eksempel på et effektivt virkemiddel.

¹³ Utgitt i 2014

Bevæpningsutvalget peker på sin side i en av sine konklusjoner¹⁴ på at "*særlig unge menn med minoritetsbakgrunn ville kunne marginaliseres og utsettes for større risiko dersom politiet blir fast bevæpnet*". Det kan etter dette argumenteres med at fast bevæpning av politiet vil kunne motvirke forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme.

For at *selve trusselen som sådan* skal begrunne alminnelig bevæpning av politiet, må det etter mitt syn være klart at den både er vedvarende og høyere enn dagens nivå. Jeg deler dermed utvalgets konklusjon¹⁵ på dette punktet, og mener at trusselen slik den foreligger nå ikke begrunner alminnelig bevæpning.

Dette standpunktet er ikke til hinder for at en forhøyet terrortrussel kan begrunne midlertidig bevæpning og/eller punktbevæpning og/eller bevæpning knyttet til bestemte situasjoner eller forhold. En slik fleksibilitet er nødvendig for å kunne møte varierende situasjoner. Våpeninstruksen hjemler i stor grad denne fleksibiliteten allerede.

Med hilsen

Hans Vik
Politimester

¹⁴ Kap 7.14.2.2., side 177, 2. spalte

¹⁵ Side 128, 2. spalte, nest siste avsnitt